ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Syyttäjälaitos

28.3.2022 Dnro VKST SY/352/2022

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Viite

Lakivaliokunnan pyyntö 22.3.2022 Syyttäjälaitokselle kirjallisen asiantuntijalausunnon saamiseksi koskien lakialoitetta LA 12/2019 vp ja kansalaisaloitetta KAA 5/2021 vp.

LAUSUNTO

Lakialoitteessa ja kansalaisaloitteessa esitetään koulukiusaamisen ja kouluväkivallan erillistä kriminalisoinnista rikoslaissa.

Kansalaisaloitteessa rangaistavaksi esitettävä koulukiusaaminen tarkoittaisi kiusaamisen äärimmäisiä muotoja eli henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Kysymys olisi sellaisista teoista, joista on säädetty rangaistus pahoinpitelynä tai kunnianloukkauksena. Erilliskriminalisoinnin tarkoitus olisi suojata lapsia ja varmistaa, että kiusaamiseen puututaan. Asian vakavan luonteen ja merkityksen vuoksi rikoslakiin tulisi aloitteen mukaan säätää omana rikosnimikkeenä kouluväkivalta, joka kattaisi tällaiset teot.

Myös lakialoitetta on perusteltu oppilaiden oikeudella turvalliseen opiskeluympäristöön. Ongelma on, ettei koulukiusaamista nykyisellään ajatella rikoksena, koska rikoslaissa ei ole tästä omaa säännöstä. Lakialoitteessa on määritelty koulukiusaaminen ja se on esitetty kriminalisoitavaksi esitetyn tunnusmerkistön mukaisesti koulukiusaamisena.

Syyttäjätoiminnan näkökulmasta ei sinällään olisi ongelmallista, jos esitetty erilliskriminalisointi olisi rikoslaissa tarkkarajaisena olemassa. Päällekkäisten tai osin päällekkäisten kriminalisointien tilanteessa voi toki aina ilmetä tulkinnallisesti hankalia tilanteita. Koulukiusaamiseen ja väkivaltaan koulussa on myös syytä suhtautua vakavasti, kuten aloitteissa on esitetty. Olennainen kysymys lienee, ovatko esitetyt kriminalisoinnit tarkoituksenmukainen ja oikea tapa puuttua tähän asiaan. Tätä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon ainakin seuraavat seikat.

Kuten lakialoitteen perusteluista käy ilmi, velvollisuus puuttua koulukiusaamiseen oppilaitoksissa on jo olemassa. Kiusaamiseen puuttumisen vuoksi erilliskriminalisointi ei siis ole ainakaan oikeudellisesti tarpeen. Jollei koulukiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen nykyisellään onnistu tai toimi, ainakin ensisijainen keino ongelman korjaamiseksi lienee kehittää sitä hallinnollista keinovalikoimaa, joka kiusaamisen tehokkaaksi estämiseksi ja ehkäisemiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa on käytössä.

Syyttäjälaitos
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800
Faksi 029 56 20888
syyttajalaitos.fi
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Rikosvastuu alkaa vasta kun tekijä on täyttänyt 15-vuotta. Huolimatta erilliskriminalisoinnista, oppilaat olisivat kuitenkin valtaosasta kouluajastaan rikosoikeudellisen vastuun ulottumattomissa. Kriminalisointi ei siten olisi kovinkaan kattavana ja tehokas keino puuttua asiaan.

Sekä lakialoitteessa että kansalaisaloitteessa esitetään kriminalisoitavaksi sellainen menettely, joka käytännössä on jo rangaistavaa rikoslain eri rikoslain säännösten nojalla. Jos tai kun rangaistavan menettelyn ala ei lain muutoksen myötä laajenisi, ei ainakaan rikosoikeudellista tarvetta uudelle sääntelylle ole. Asia on näin myös rikolliseen tekoon perustuvan vahingonkorvausvastuun osalta sekä arvioitaessa poliisin mahdollisuuksia puuttua yksittäisiin tekoihin. Näihin ei muutosta tulisi.

Lain käyttäjän näkökulmasta voi jonkinlaisena johtopäätöksenä edellä selostetusta todeta, että aloitteissa vaikuttaisi tosiasiassa olevan kysymys enemmänkin julistuksellisesta koulukiusaamisen näkyväksi tekemisestä rikoslaissa, kuin siitä, että koulukiusaaminen tulisi uudella tavalla rangaistavaksi. Mahdollisesti tällaisella rikoksen paremmalla näkyvyydellä ja teon rangaistavuuden alleviivaamisella voi olla psykologista merkitystä joidenkin koululaisten tai opiskelijoiden käyttäytymiseen, mutta todennäköisemmin lapset ja nuoret kuitenkin saavat tietonsa rikoslain sisällöstä muualta kuin rikoslakia lukemalla. Aloitteissa tavoiteltuun lopputulokseen voi siten olla mahdollista päästä myös pitämällä paremmin huolta oppilaiden tietoisuudesta siitä, että myös koulumaailmassa tehtynä esimerkiksi lakialoitteessa kuvatut menettelyt ovat rikoksena rangaistavia.

Mikko Männikkö
Valtionsyyttäjä

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Mikko Männikkö
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
mikko.mannikko@oikeus.fi